

ESKİŞEHİR TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
HAVACILIK VE UZAY BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
HAVACILIK ELEKTRİK ELEKTRONİĞİ BÖLÜMÜ

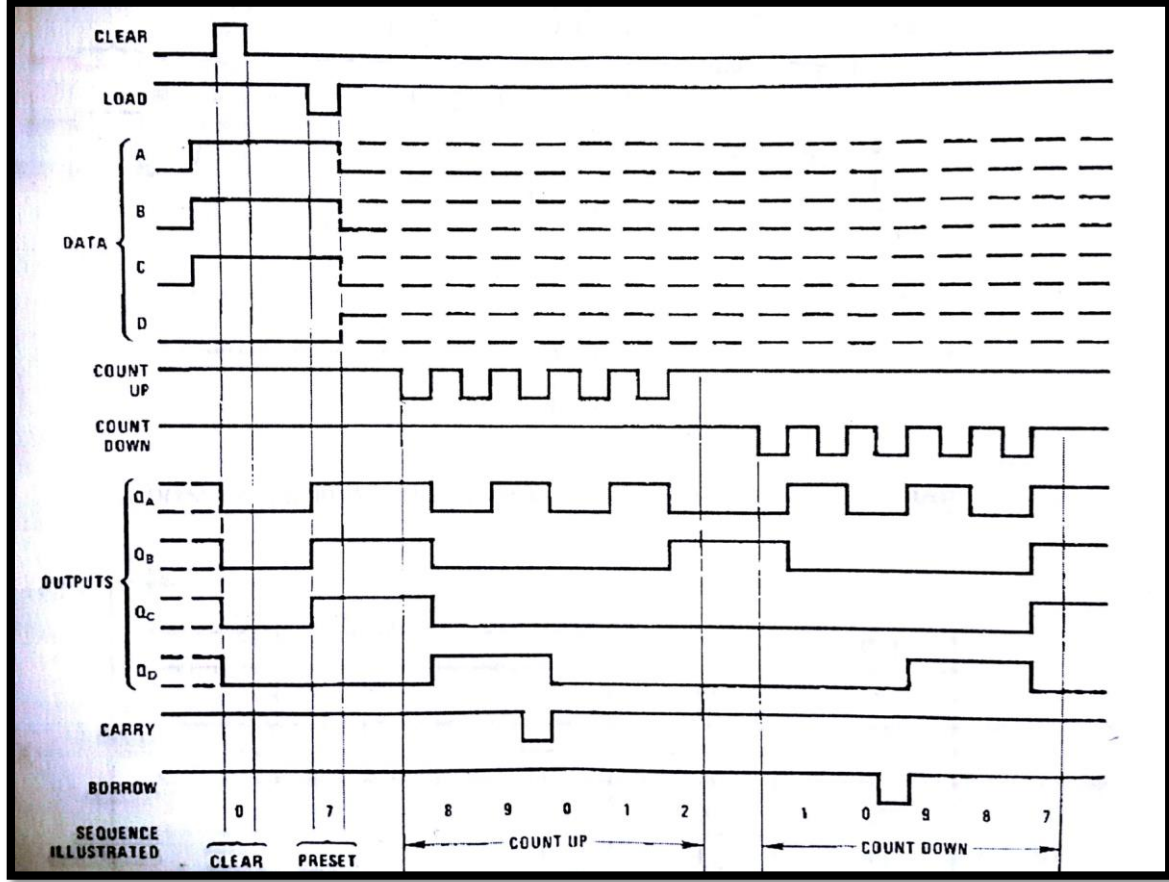
Dersin Adı	: HEE320 Sayısal Devreler II
Laboratuvar Adı	: Elektronik Laboratuvarı
Deney Türü	: Uygulama
Uygulama Adı	: Ardışıl Devreler/4 Bit Yukarı Aşağı Sayıcı
Uygulama Süresi	: 2 Ders Saati
Başlangıç Tarihi	: .../.../20..
Bitiş Tarihi	: .../.../20..

1. DENEY İLE İLGİLİ TEMEL BİLGİLER

4 Bit Binary Yukarı Aşağı Sayıcı

74193, programlanabilir 4 Bitlik senkron yukarı aşağı sayıcı entegresidir. İstenilen sayıdan yukarı veya aşağı sayma işlemi yapabilir. Şekil 1’de verilen zaman diyagramından anlaşılacağı gibi sayma işlemi için **Clear** girişi “L” ve **Load** girişi “H” seviyede olmalıdır. Yukarı sayma işlemi için **Count Up** girişine **clock** sinyali ve **Count Down** girişine “H” uygulanır. Aşağı sayma işlemi için **Count Down** girişine **clock** sinyali **Count Up** girişine ise “H” uygulanır. Sayıcıyı programlamak yani istenilen sayıdan yukarıya yada aşağıya saydırmak için **Load** girişine “H” uygulanır. **Data Inputs (D,C,B,A)** girişlerine başlangıç sayısı girildikten sonra **Load** girişine “L” uygulanır ve **clock** sinyalinin verildiği giriş ucuna bağlı olarak sayıcı yukarı veya aşağı yönde sayar. Bu sayma işleminin döngüsel olarak devam etmesi isteniyorsa yukarı sayma işleminde **Carry**, aşağı sayma işleminde ise **Borrow** çıkışı **Load** girişine bağlanmalıdır. Sayma işlemi nasıl olursa olsun **Clear** girişine “H” uygulandığında sayıcı çıkışları sıfırlanır

(0000). Yukarı yönlü sayma işleminde çıkışlar 1001 olduğunda *Carry* çıkışı ve aşağı sayma yönünde çıkışlar 0000 olduğunda *Borrow* çıkışı bir sonraki *clock* sinyali gelene kadar "L" seviyeye düşer.

Şekil 1 : 74192 entegresinin ayak yapısı

2. DENEYDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

- Yapılacak deneyler ve tarihleri, dersi veren öğretim elemanı tarafından duyurulur.
- Deney sırasında elektrik çarpmasına karşı tüm önlemlerin alındığından emin olunur.
- Devre montajı yaparken güç kaynağının kapalı olduğundan emin olunur.
- Devreye enerji vermeden önce yapılan bağlantıların doğruluğu kontrol edilir.

- Tüm bağlantıların doğruluğundan emin olunduktan sonra deneyden sorumlu öğretim elemanı gözetiminde devreye besleme gerilimi verilir. Eğer devre beklendiği gibi çalışmıyorsa hemen besleme gerilimi kapatılarak devre kontrol edilir.
- Devre üzerinde değişiklik yapılırken (eleman ekleme/çıkarma, bağlantı değiştirme) gerilim kaynağının kapalı olduğundan emin olunur.
- Diğer grupları rahatsız etmemek ve daha olumlu bir çalışma ortamı sağlamak için laboratuvarlarda mümkün olduğu kadar sessiz çalışılmalıdır.
- Laboratuvarlarda hiç bir şey yenilmez ve içilmez.

3. DENEY İÇİN ÖN GEREKLİLİKLER

- Lojik kapı girişlerine sadece +5V DC ve 0V DC gerilim uygulanması gerektiği bilinmelidir.
- Lojik kapıların çıkışlarının +5V DC olduğu bilinmelidir.

4. UYGULAMANIN AMACI

- Yukarı Aşağı sayıcı tasarlamak.

5. UYGULAMANIN YAPILIŞI

1- BL-3004 modülünü ana üniteye yerleştirin ve I bloğunu bulunuz.

2- Ana ünitedeki anahtar ve LED leri kullanarak Şekil 2' deki devreyi kurun.

3- Devrenin CLK girişine ana ünitedeki 1Hz' lik kare dalga sinyali uygulayınız. Saat darbeleri ana ünitedeki pals devresi yardımıyla manuel olarak da uygulanabilir.

4- S₃ anahtarını "0" konumuna alarak Load girişine "L" uygulayın.

5- S₅ anahtar grubu (ana ünitedeki anahtarları kullanın) ile sayıcının ikilik tabanda başlangıç değerini girin.

6- S₃ anahtarını "1" konumuna alarak Load girişine "H" uygulayın. Başlangıç değerini çıkışta gözlemleyin.

7- S₂-S₆ anahtarlarını "1" konumuna alın. Bu şekilde Down girişine "H" ve Up girişine CLK sinyali uygulanacak ve sayıcı yukarı sayacaktır. Çıkıştaki sayının her clock pulsı geldiğinde yukarı doğru arttığını gözlemleyin.

8- S₆ anahtarını "0" konumuna alıp sayma işlemini durdurun.

9- S₄ anahtarını "1" nolu konuma alarak Clear girişine "H" uygulayıp sayıcıyı sıfırladıktan sonra bu anahtarı tekrar "0" konumuna alın.

10- S₃ anahtarını "0" konumuna alarak Load girişine "L" uygulayın.

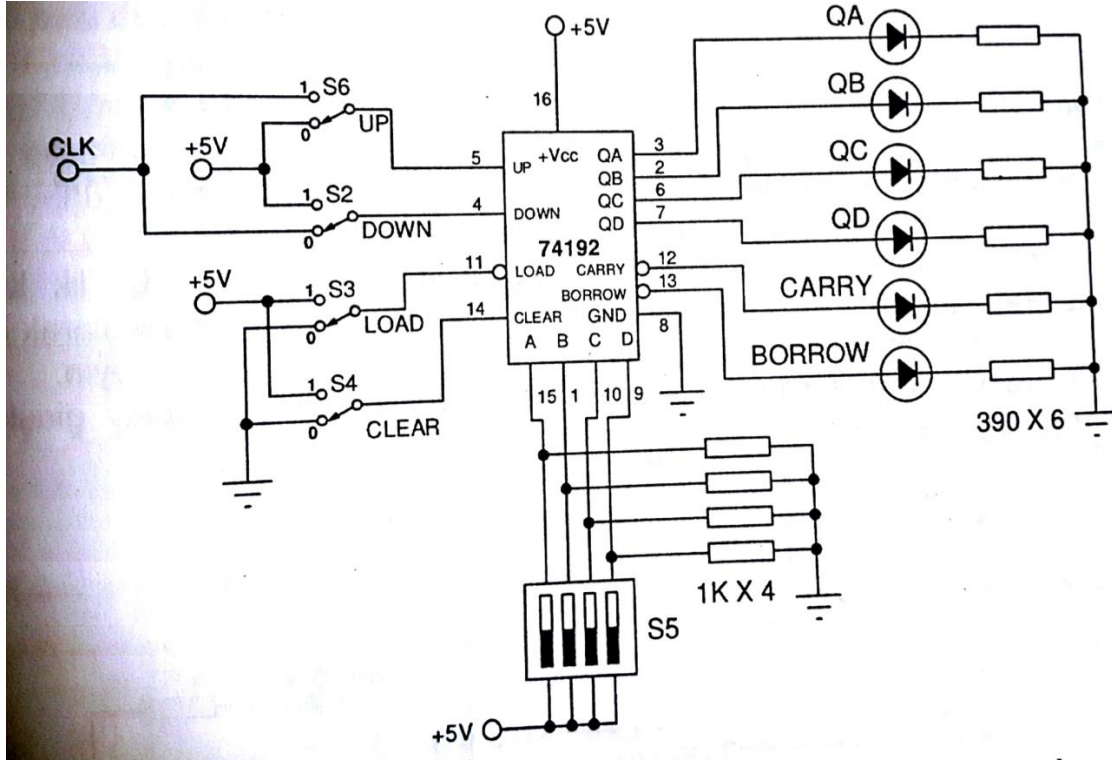
11- S₅ anahtar grubu ile sayıcının ikilik tabanda başlangıç değerini girin.

12- S₃ anahtarını "1" konumuna alarak Load girişine "H" uygulayın. Başlangıç değerini çıkışta gözlemleyin.

13- S₂ ve S₆ anahtarlarını "0" konumuna alın. Bu şekilde Up girişine "H" ve Down girişine CLK sinyali uygulanacak ve sayıcı aşağı sayacaktır. Çıkıştaki sayının her clock pulsı geldiğinde aşağı doğru azaldığını gözlemleyin.

14- Yukarı ve aşağı yönlü sayma işlemleri boyunca, Q_A, Q_B, Q_C, Q_D sayma çıkışları ile Carry (12 nolu ayak) ve Borrow (13 nolu ayak) çıkışındaki değişimleri gözlemleyin.

15- Q_A, Q_B, Q_C, Q_D sayma çıkışlarını ana üniteye 7 segment display girişine bağlayarak gözlemleri tekrarlayın.

Şekil 2: 74192 Yukarı- Aşağı Programlanabilir Sayıcı Devresi

Up	Down	Clear	Load	İşlem
↑	H	L	H	
H	↑	L	H	
Önemsiz	Önemsiz	H	Önemsiz	
Önemsiz	Önemsiz	L	L	
H	H	L	H	

6. DEĞERLENDİRME

6.1. Değerlendirme Formu

EVET HAYIR

Saat sinyali tetiklemesinin görevi anlaşıldı mı?		
Mod girişi ile zamanlama diyagramları arasındaki ilişki anlaşıldı mı?		

Deney hakkında öğrendiğiniz bilgileri ve deney hakkındaki fikirlerinizi bir sayfayı geçmeyecek şekilde güzelce yazınız

Öğrenci No:

Adı Soyadı:

Tarih:

İmza:

"Hayır" cevaplarınız için ilgili öğretim elemanına başvurunuz!